

NÉMETY ALEXANDRA

Selye János Egyetem, Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola
kabalababa18@gmail.com

Beszámoló a révkomáromi Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szervezett VII. nemzetközi tankönyvkutató szimpóziumról

2017. április 28-án a Selye János Egyetem Tanárképző Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke mellett működő Variológiai kutatócsoport immáron 7. alkalommal rendezte meg nemzetközi tankönyvkutató szimpóziumát *A tankönyvek szakmaisága, módszertani kérdései* címmel. A szimpóziumon a kutatócsoport tagjain kívül hazai és külföldi oktatók, kutatók és doktoranduszok vettek részt. A Variológiai kutatócsoport fő kutatási feladata a tankönyvek és oktatási segédanyagok szakmaiságának vizsgálata, szaktudományi, didaktikai szempontú elemzése. A szimpóziumra elsősorban anyanyelvoktatással, tankönyvekkel, tantervekkel, oktatási dokumentumokkal, szakmódszertani kérdésekkel kapcsolatos előadásokat vártak a szervezők.

A tudományos tanácskozást a Selye János Egyetem Tanárképző Karának dékánja, **Dr. Horváth Kinga** nyitotta meg, aki egyben a konferencia védnöke is volt. Ezt követően a Variológiai kutatócsoport vezetője, **Dr. Lőrincz Julianna** mondott köszöntőt.

A szimpóziumnak otthont adó Selye János Egyetemet nyelvészoktatók és doktoranduszok képviselték. Elsőként **Simon Szabolcs**, a SJE Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék tanszékvezetőjének előadása hangzott el *A hazai tankönyv- és tantervkutatás újabb eredményeihez* címmel. Az előadó elsősorban a Szlovákiában érzékeny területnek számító kisebbségi oktatás jelenlegi oktatáspolitikai helyzetével foglalkozott. Ezt követően arra a kérdésre kereste a választ, hogy *Szükséges-e az identitástudat erősítése az iskolában?* E kérdés kapcsán merült fel a csökkenő tanulói létszám problematikája is. Az előadó táblázattal szemléltette az alapiskolák magyar nemzetiségű tanulói számának alakulását 1951 és 2014 között. Néhány gondolatban összefoglalta a tantervek átalakításának lehetőségeit is, valamint a nyelvvel kapcsolatos tervezési-terminológiai kérdésekről is szó esett az előadásában.

A Variológiai kutatócsoport vezetőjének, **Lőrincz Julianna** (SJE; EKE) előadásának címe *A tankönyvi feladatok instrukcióinak szerepe a beszédképesség-fejlesztésben*. A szerző az anyanyelvi kommunikációs kompetenciához tartozó beszédképesség fejlesztésének lehetőségeit vizsgálta a 9–12. osztályos kísérleti *Magyar nyelv és kommunikáció* című tankönyvek elméleti és gyakorlati anyagaiban a hatályban lévő nemzeti alaptanterv által megszabott

követelményekkel összhangban. Említést tett a különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazásáról is. Megfogalmazta a kísérleti tankönyvi feladatok és kérdések követelményeit, majd a tankönyvek és a bennük fellelhető beszédkésztség-fejlesztő feladatok elemzését mutatta be. A szerző szemléletesen, statisztikai mutatókkal és táblázatokkal szemléltetve illusztrálta kutatásának eredményeit, majd megállapította, hogy a 4 tankönyv és munkafüzet gyakorlatainak, feladatainak és kérdéseinek egy része kiválóan alkalmas a tanulók beszédkésztségének fejlesztésére. Összegzésében elmondta, hogy a beszédkésztség-fejlesztéshez a legfontosabb a beszéltetés, a szóbeli készséget fejlesztő gyakorlatok és feladatok.

A Selye János Egyetem képviselőjében a következő tanárok és PhD-hallgatók tartottak még előadást: **Vörös Ottó** (a SJE nyugalmazott tanára) *Gondolatok a PISA felmérés eredményeiről*, **Sánta Szilárd** (SJE) *A medialitás nyelve a tankönyvekben*, **Plonicky Tamás** (PhD-hallgató, SJE) „Az internetes olvasás – mit böngésznek diákjaink a világhálón?“, **Némety Alexandra** (PhD-hallgató, SJE) *Petőfi Sándor verseinek taníthatósága a középiskolákban*, **Baka L. Patrik** (PhD-hallgató, SJE) *Mi lett volna, ha...? – Alternatív történelmi kalauz (Doboztankönyv-fejezet)*.

Antalné Szabó Ágnes, az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszékének tanára, valamint a Szakmódszertani Központ vezetője *A tankönyvi szövegek interaktív és kreatív feldolgozása* kérdéskörével foglalkozott előadásában. A tankönyvhasználat kontextusában érintette a tanulási folyamatot, a színtereket és az eszközöket ért változásokat, valamint a tankönyv fogalmának és szerepének ártértékelődéséről is szót ejtett. Bemutatta a tankönyv alkotó, kreatív jellegű használatát mind oktatói, mind tanulói szempontból, majd jellemezte az alkotói, kreatív pedagógusi szabadság lényegét. Végül érintette a tankönyvi szövegek alkalmazásával történő kompetencia-terület, a tanulás kontextusú szövegalkotás, illetve a tanulási stratégiák fejlesztésének témakörét is. Az előadó összegzésül felhívta a figyelmet az általa alkalmazott „Szövegek mozgásban“ elnevezésű játékokra, annak alkalmazási lehetőségeire és fontosságára.

Misad Katalin, a pozsonyi Comenius Egyetemet képviselte, *A helyesírás-tanítás tartalma és szempontjai szlovákiai magyar középiskolai anyanyelvtankönyvekben* című előadásával. Előadásának első részében a szlovákiai magyar tannyelvű gimnáziumokban és szakközépiskolákban történő anyanyelvi oktatás kérdését járta körül, különös tekintettel a helyesírás-tanításra, illetve a helyesírási készség fejlesztésére vonatkozó célok megfogalmazására. Az előadás további részében különböző példákön szemléltette a tanulók két- vagy kettősnyelvűségére való utalásokat, melyek által hangsúlyozta a tantervek és a tananyag közötti összhang, illetve az egyes tananyagrészeket illetően a helyesírási ismeretek teljes hiányát. Megállapította, hogy kevés a szlovákiai vonatkozású példaanyag, továbbá a szlovákiai magyar írásgyakorlatban

problémát okozó jelenségek figyelmen kívül maradnak a helyesírási segédkönyvekben.

A szlovákiai Állami Pedagógiai Intézetet **Ledneczky Gyöngyi** (Pozsony) képviselte, *Az állami oktatási program és a tankönyvellátás a szlovákiai magyar iskolák szempontjából* címmel tartva előadást. A szerző bemutatta az oktatási folyamatot szabályozó alapidokumentumokat, az Állami és Iskolai oktatási programot, a kerettanterveket és a kiegészítő dokumentumokat. Ezt követően kitért a magyar nyelv és irodalom oktatását érintő óraelosztásra, 1969-től 2016-ig. Az előadás második felében szó esett a tankönyvellátásról és a tankönyvelbírálásról. Az előbbi a hatályos törvényből adódóan az állam garantálja, finanszírozza és szabályozza, ugyanakkor az ezzel szorosan összefüggő tankönyvelbírálás folyamata irányelvekben meghatározott, ami maradéktalanul vonatkozik a nemzetiségi iskolákra.

Takács Edit, a budapesti Oktató- és Fejlesztő Intézet munkatársa előadásában *A szövegértés-szövegalkotás tanításának módszertani változása (Hagyományos és új típusú taneszközökkel)* kérdéskörét vizsgálta. Előadásának célja a különböző elvi-módszertani megközelítések megvalósulásainak vizsgálata egy adott témakörön belül magyarországi, szlovákiai és erdélyi példákkal szemléltetve. Kutatása során 4 tankönyvet vizsgált. A szerző előadása végén arra a kérdésre kereste a választ, hogy „*Miért szerepelnek gyengén tanulóink a PISA-vizsgálatokon szövegértés-szövegalkotásból?*”, illetve ennek javítása érdekében „*Mit tehetünk?*“, melyeket javarészt meg is válaszolt.

Az egri Eszterházy Károly Egyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetét **Kusper Judit, Domonkosi Ágnes, Hulyák-Tomesz Tímea, Lőrincz Gábor**, valamint **Lőrincz Julianna** képviselte.

Kusper Judit a klasszikus Arany János poétikájával foglalkozott az *Arany János idomteliesség-poétikája a tankönyvek tükrében* című előadásában. Előadását a klasszikusok közoktatásbeli fontosságának és szerepének kérdéskörével indította, majd kitért az irodalomtörténet vagy olvasás problematikájára is. Kutatását a magyarországi 6. osztályos újgenerációs tankönyv alapján végezte. A tankönyvben szereplő kérdések és feladatok alapján az ahhoz kapcsolódó elemzések típusait szemléltetve, ugyanakkor megfogalmazta az ezekhez fűződő megjegyzéseit.

Lőrincz Gábor *A Czuczor–Fogarasi-szótár csallóközi tájszavainak felhasználhatósága a szlovákiai magyar anyanyelvoktatásban* címmel tartott előadást, melyben a nyelvjárások tankönyvbeli megjelenésére fókuszált. Kutatásában 57 szócikket vizsgált. A felsorolt és megvizsgált szócikkek magyarázata mellett kitért a Czuczor–Fogarasi-szótárnak az oktatásban való felhasználhatóságának lehetőségeire, amelyeket különböző feladatokkal szemléltetett, s nem utolsósorban kutatásának eredményeivel támasztott alá.

Domonkosi Ágnes előadásában arra kereste a választ, hogy *Lehet(ne)-e tankönyv egy meseregény?*

Hulyák-Tomesz Tímea pedig az *Anyanyelv és kommunikáció. A kommunikációs készségfejlesztés lehetőségei alsó tagozaton* című előadásában a kommunikációs készségfejlesztés kérdéskörével foglalkozott.

A konferencián előadást tartott **Pethő József**, a Nyíregyházi Egyetem tanára *Metszéspontok: stilisztikai ismeretek a magyar nyelvi és az irodalomtankönyvekben* címmel.

Vitányi Borbála a Pécsi Tudományegyetem képviselőjében az *Anyanyelvi nevelés a XXI. századi szakiskolai tankönyvekben Magyarországon* című előadásával szerepelt.

Danczi Annamária (PhD-hallgató, ELTE; Selye János Gimnázium, Komárom) *Élnek-e a szlovákiai magyar tankönyvekben a nyelvjárások?* címmel tartott előadást.

A szimpózium előadásainak mindegyike érdekes és az oktatásban jól hasznosítható volt. Az előadásokat követő vita kapcsán levont következtetések és feladatmegjelölések arra inspirálják az előadókat és a hallgatóságot is, hogy a jövőben is részt vegyenek az anyanyelvi és idegen nyelvi képzés tankönyveit, tananyagait, oktatási segédleteit és programjait bemutató konferencián.

A szimpózium végén a Variológiai kutatócsoport tagjai megállapodtak abban, hogy jövőre megrendezik a kutatómunkájuk újabb eredményeit bemutató VIII. nemzetközi tankönyvkutató szimpóziumot, amelyre szeretettel várják a hazai és a külföldi kutatókat is.